Ч. 20 (12.676). Львів, четвер 29. січня 1931. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і [illegible] Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Відгомін женевських рішень у польській пресі.

Львів, 27. січня 1931.

Женевський польсько-німецький двобій у звязку з подіями на Горішньому Шлеську найшов не в усій польській пресі однаковий відгомін. Спершу санаційна преса писала про велику перемогу й успіхи міністра Залеського, пізніше свій запал для успіху дещо притупила, а накінець навіть деякі органи санаційного табору почали оправдувати міністра Залеського за те, що він признав нарушення Польщею двох точок т. зв. горішньошлеської конвенції. Дещо інакше поводилася польська опозиційна преса. Вона до останньої хвилі займала вижидаюче становище. І щойно по закінченні женевських нарад у справі горішньошлеських подій вдарила у великий дзвін тривоги, закидуючи всім санаційним колам „обаламучування та обманювання“ польської прилюдної опінії у звязку з женевськими подіями.

Львівський ендецький орґан „Курєр Львовскі“ з 27. січня пише на цю тему між іншим ось що:

„І такий саме винятковий випадок приходить нині. Він змушує нас забрати голос відносно опублікованої вчора у пресі ухвали Ради Союзу Народів у Женеві у горішньошлеській справі. Ми змушені дати вислів враженню, яке вчорашнього дня огорнуло самостійно думаючі широкі громадські кола. Ми вже раз мали таке порушення прилюдної опінії, а саме того дня, коли преса принесла текст нашого внесення (Народового Клюбу) в берестейській справі. Немов осліплюючою блискавкою просвітлено тоді дійсність публичного польського життя. Всі побачили правду, всі досі обаламучувані й обманювані, а тільки залежні та здеморалізовані заслонили собі очі, щоби вона їм звічі не говорила та не кричала своєю переразливою нагою яскравістю. А тепер блискавкою освічена дійсність міжнародного положення Польщі. Чим є для Польщі женевська ухвала, не можна мати двох думок. Бо з кожної букви, з кожного речення пробивається наша поразка.. Сенатор польський Корфанти, опираючися на безпосередніх відомостях з Женеви, вже в суботу ранком опублікував статтю, в якій говориться про польський Седан у Женеві. Ми назвали нашу статтю „Женевська покута“ і питаємо, чому польський нарід у січні, лютому, березні та квітні аж до травня має покутувати за вересень, жовтень і листопад, коли він був тільки обєктом“.

Ось як стараються ендеки використати женевські постанови для своїх сутопартійних цілей. Цікаве, чи вони, будучи при владі, булиб направду завели ідилю на західних і східних польських т. зв. кресах? І чи тоді, по женевських неуспіхах булиб теж твердили, що „польський нарід“ був тільки обєктом? Але про те так тільки мимоходом.

Деякі органи санаційної преси, як ми зазначили, підходить до оцінки женевських невдач дуже обережно. Вони признають їх тільки посередньо, так поміж стрічками. Ось краківський „Час“ (з 27. січня), наприклад, писав дослівно:

„Боротьба, що велася два дні в Женеві належала — як згори можна було передбачити — до найтяжчих, які приходило вводити Польщі в своїй обороні. Утруднював її передовсім факт, що з польської сторони найшли у виборчій кампанії деякі блуди, які можна було трактувати як нарушення обовязуючої нас женевської конвенції. Міністер Залеський признав це льояльно і заявив в імені уряду, що доходження початі, а також, що там, де були надужиття, уряд винних покарає, а пошкодованих винагородить. Таким чином влучно та зручно мін. Залеський притупив вістря нім. атак“.

Так обережно підходить до справи все оглядний „Час“. Зате просто таки сензаційно оцінює женевські постанови санаційний тура-орган, шовіністичною ідею пересичений, україноїдний краківський „Ілюстровани Курєр Цодзєнни“. Він пише:

„Польський міністр тільки незначно віддалився від свого первісного становища. Бож заістнування низки подій у часі виборів на Шлеську стверджено прилюдно, як ось у польській ноті та в промові міністра. Польща сама ствердила, що женевську конвенцію в тім чи іншім випадку нарушили льокальні чинники. Це містить також рапорт, але рапорт приймає до відома і всякі зарядження, які видав сам польський уряд у тій справі.. Те, що Польща до травня має прислати до Ради Союзу Народів ноту, яка буде відноситись до виданих уже заряджень, слід вважати тільки модифікацією початого з власної ініціятиви слідства. Щож до організації повстанців, то алюзії рапорту є загальникові і містять у собі такі малоконкретні постуляти, що на них ми могли би остаточно погодитись“.

„Курєрок“, як бачимо, не тільки посередньо поразку признає, але й з її приводу потішає всіх засмучених, чи пригноблених змістом женевських постанов поляків. Женевські постанови трактує навіть до деякої міри протекціонально „ми моглиб, мовляв, на них остаточно згодитись“. При чім сердега забуває, що вже „згодились“ на них устами міністра Залеського.

На тему наведених голосів польської преси можнаб висловити дуже й дуже богато міркувань. Але чи це доцільно? Чи самі ці голоси не характеризують якнайвимовніше цілої суті польської політики, зокрема ж чи не підкреслюють вони якнайяркіше традиційного її звичаю не рахуватись у практиці з ніякими затягненими на себе зобовязаннями не тільки на внутрішній, але й навіть на міжнародній арені, якщо ці зобовязання бодай у дечому дають національним меншинам змогу бодай сяк-так зносно розвиватись на національній, культурній чи господарській ділянці? Самозрозуміло, що колиб у Польщі було глибоко вкорінене почуття правовости та пошани бодай до свого власного законодавства, тоді не булоб ні женевських постанов ні тим більше таких пресових крутійств як вище наведені.

—o—

Сучасне положення в Австрії.

(Від нашого кореспондента.)

Відень, 27. січня 1931.

Стан безробіття в Австрії дійшов цієї зими до небувалих розмірів. Число безробітних вже коло 320.000 та виглядів на скоре поліпшення нема. Навпаки, найбільше приватне підприємство в Австрії, **Österreichische Alpine Montan Gesellschaft**, що має особливо в північній Стирії обширні копальні вугілля та заліза, сильно зредукує стан персоналу. Крім того оставші урядники та робітники мусітимуть згодитися на зменшення заробітної платні від 5 до 10 проц., чому вони, очевидно, дуже противляться. Досі неясно, яким чином буде poладнаний цей конфлікт, але він виявляє наглядно гостроту теперішньої кризи в Австрії.

Не диво, що вона й вплине на парляментарні роботи австрійського парляменту. Вони від дня уконституування нововибраної національної ради і так ішли не дуже то жваво. Надто довгий час потрачено на сформування самого уряду. А як кінець-кінцем вибрано нарешті д-ра Ендера з Форальбергу канцлером, то потім тягнулися ще довгі короводи біля того, хто має бути президентом національної ради. Став ним, як відомо, голосами соціялістів і бльоку Шобера — соціяліст Ельдерш.

Пекучі господарські справи як безробіття і надто тяжке оподаткування (нім. слово „**Übersteuerung**“)не терплять довгого зволікання. Але мимо того наради над першим господарчим законом нового правительства, що дійшов до парляменту, себто т. зв. **Abgabenteilungsgesetz** тягнулися безконечно. Йшло проте, як поділити доходи з державних податків на поодинокі союзні країни Австрії. Всі заступники з провінцій нарікали на те, що Відень (що є окремим союзним краєм) дістає на некористь інших частин Австрії безмірно богато. Канцлер Ендер уважав за найкращий вихід видістати якісь гроші для провінцій від фактичного пана Відня, реф. фінансів міста, Брайтнера дорогою переговорів. Ці переговори тягнулися кілька тижнів і скінчилися, як всі пертрактації з соціялістами, договором, що дасть дуже мало.

Оскільки досі відомо (бо тримають докладний текст останнього договору ще в тайні), то місто, зглядно союзний край Відень, резигнує на користь інших країн Австрії з ріжних податкових доходів у висоті 28 міліонів австр. шілінгів. Зате Брайтнер уже підвишив цілу низку місцевих податків як напр. податок на інсерати, на т. зв. люксусові льокалі, тощо. Крім того австрійське правительство має дати для Відня кредити на будову домів у висоті 30 міліонів шілінгів. Отже ніяких „жертв“, як пише соціялістична преса, місто Відень не потерпіло, а „великий успіх“ правительства Ендера, про котрий пишуть ліберальні газети, для людини зі здоровим глуздом не дуже то помітний. Видно тільки одно, а саме, що помогти Австрії парляментарною дорогою не можна. „Наради“ австрійської національної ради щодо своєї безуспішности можуть рівнятися хіба тільки з нарадами женевського Союзу Народів.

Віденець.

—o—

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 23 stycznia 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 10. czasopisma „Dilo“ z daty Lwów dnia 16. stycznia 1931 r. do ygn. VI. l. Pr. 28/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 23. stycznia 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 21 stycznia 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie konfiskatę czas. „Dilo“ Nr. 10. z daty Lwów dnia 16. stycznia 1931 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Pid uwahu hromadianstwa“ a) w ustępie od słów „Nasze“ do „szkil“, b) w ustępie od słów „Odyn“ do „kontrybucjach“ znamiona występku z § 300 uk. zarządić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechnienia tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu fałszywemi twierdzeniami poniżyć w powadze zarządzenia władz administracyjnych pod a) w sprawach szkolnych, pod b) w sprawach likwidacji aktów sabotaży, co odpowiada znamionom występku z § 300 uk. Według §§ 487, 489 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz.

З українського життя в Румунії.

Українські виступи в румунському парляменті.

З українців у румунському парляменті говорили в грудні м. р. до престольної промови посли д-р В. Дутчак і учит. Андріящук та сенатор д-р В. Залозецький. Вони заявили, що українцям не дають у Румунії належних прав, тому представники українського народу не можуть голосувати за відповідю на престольну промову, яка виходить із становища, немовби всі національні меншини в Румунії одержали належні їм права.

Повіт. конгрес Української Нац. Партії.

Повітовий конгрес Української Нац. Партії відбувся дня 27. XII. м. р. в Чернівцях. Крім організаційних справ на дневному порядку була справа господарської кризи, народочислення і настановлення кандидатури на опорожнений мандат у черновецькім повіті. Заступлені були делегати з 56 сіл. Звідомлення партійні і реферати дали: сенатор д-р В. Залозецький, редактор Сербинюк, посол д-р Дутчак, адв. Григоряк, адв. Когут; промовляли також селяни Меленка, Мінтянський, Боднарюк, Котик і ін. Конгрес одноголосно поставив кандидатуру д-ра Ореста Шкраби, адвоката з Кіцманя.

Доповняючі вибори.

Доповняючі вибори в черновецькому повіті на посла до парляменту відбудуться, як ми вже подавали, дня 29. січня ц. р. Соц.-демократи виставили кандидатуру рум. соціяліста Г. Ґріґоровича, бувш. посла до австрійського парляменту, внука українського селянина Григорія Зуба. Уряд ухвалив не ставити в Чернівцях кандидатові соц.-дем. партії протикандидата тому, що він кандидує на місце посла Пістінера, який був вибраний на правительственній листі. Лібералн-румуни поставили і свого кандидата, бо думають, що українці вже забули на ліберальні звірства підчас стану облоги (1919—1928 р.). Авересканці поставили теж свого кандидата, таксамо і лупісти-цараністи. Черновецький повіт майже чисто український, а хоч до нього належить і місто Чернівці (тепер поверх 120.000 душ), то вибір кандидата Української Нац. Партії д-ра О. Шкраби повинен бути запевнений, оскільки не буде більших виборчих зловживань. Національні жиди і німці обіцяли піддержувати кандидата Української Нац. Партії.

Брат — братові.

Комітет допомоги галичанам зібрав до 10. І. 1931 р. поверх 36.000 леїв (виказ XIV. з 13. І. 1931 р.). — Великих вечерниць з причини невідповідної для шумних забав пори і цього року не урядиться, згідно з ухвалою всіх українських товариств на Буковині. („Час" з 3. І. 1931 р.).

І. П.

Виборчий бльок меншостей в Румунії?

Букарештенський „Кувинтул" пише: „Меншостеві часописи подають до відома, що проєкт зміни виборчого закону в Румунії мав за наслідок переговори національних меншин у справі створення виборчого бльоку меншостей у Румунії. До переговорів прийшло тому, що новий закон передбачує, що й рештки голосів не пропадають, як це є при теперішнім законі. Колиб так меншости, думають їх провідники, пішли при виборах під спільним знаком, то можуть осягнути ще раз стільки мандатів, що дотепер. Переговори між меншостями Буковини й Бесарабії так якби покінчені й майже певно, що жиди, українці й москалі з названих провінцій при найближчих виборах творитимуть один бльок під спільним знаком. Мадяри й німці вичікують ухвалення закону й аж потім вискажуться. У принципі вони прихильні також бльокові меншостей".

—o—

Наради сойму.

СОЙМ ПРО ПАЦИФІКАЦІЮ.

Вчорашне наше звідомлення про дискусію в соймі на тему пацифікації, з якої цензура вичеркнула в цілости зміст промови посла С. Барана, доповнюємо ще такими подробицями:

Після промови пос. *Барана*, яка своїм фактичним матеріялом зробила величезне враження на слухачів, не виключаючи й численних послів ББ, промовляв за приняттям внесення Українського Клюбу пос. *Дібоа* (ППС) По нім промовляв теж за приняттям внесення пос. *Руґ* (Визволене) і пос. *Ладика* (соц.-рад.), який подав також цілу низку фактів і відчитав ріжні документи про те, як відбувалася пацифікація. По промові пос. Ладики, якому переривав кілька разів маршалок, виступив на трибуну, повитаний гучними оплесками ББ, мін. *Складковський*, якого промову подали ми у витягах вчора.

Після мін. Складковського забрав слово пос. *Римар* (НД), який признав, що українські посли подали конкретні подробиці про хід пацифікації, на що мін. Складковський відповів незвичайно мало. Промовець заявив, що його клюб хотів піддержати українське внесення в тій части, яка домагається слідства і кари, але це, мовляв, унеможливив йому виступ пос. Рудницької, яка зложила в Секретаріяті Ліґи Народів меморіял. Коли Український Клюб вибрав собі інший трибунал, то клюб промовця здержується від голосування над його внесенням в справі пацифікації.

По промові пос. Римара перервано дискусію. Забрав знову слово справоздавець пос. *Стронський*, який промовляв серед ріжних окликів, що падали в його сторону з лав українців, соціялістів і працивi. По його промові переведено голосування, вислід якого нашим читачам вже відомий.

ЗА ЗВІЛЬНЕННЯ УВЯЗНЕНИХ ПОСЛІВ.

З черги приступлено в соймі до звідомлення реґулямінової комісії про внесення опозиційних клюбів на припинення судового поступовання і звільнення з вязниці послів польських і про внесення Українського Клюбу на припинення карного поступовання проти послів д-ра Д. Левицького, Кохана і д-ра Макарушки.

Всі ті внесення реферував пос. *Екерт* (ББ), який представив, за що обвинувачені є посли поляки (Цьолкош, Доброх, Дібоа, Охшей, Савіцький, Смола і Врона), а потім перейшов до українців і сказав: Пос. Кохана обвинувачується в тому, що на ріжних зборах накликував українське населення до збройного повстання і відірвання Сх. Галичини від Польщі, що на зборах означував положення українців як неволю, що закидав урядові екстермінацію, несправедливий поділ податків, а поліцію назвав бандою. В сумі це злочини держ. зради і забурення публичного спокою. Щож до послів Левицького і Макарушки, то вони обвинувачені в тому, що прямували до відірвання полудневo-східних земель і заложили заграничні станиці для протипольської пропаґанди і ревізії границь.

Іменем *Українського Клюбу* промовляв пос *Біляк*, який зазначив м. ін.: Ми вірили, що польський парлямент буде держатися традиції всіх парляментів, що послів не повинно держатися у вязниці. Не втікаємо від процесу, звертаємо тільки увагу, що такі процеси є обосічні. Хочемо, аби обвинувачені посли відповідали з вільної стопи. Ще в останній хвилині звертаємося з апелем до Палати, аби цю парляментарну традицію шанувала. Закид злочину держ. зради опирається на старому австрійському кодексі з часів абсолютизму. Проф. Маковський, який сидить на лавах ББ, у своїх наукових працях виказував, що демократична держава не може прикладати мертвої букви права в справі розуміння держ. зради. Все те, що закидають пос. Коханові, не є нічим іншим, як тільки критикою адміністрації. А заохочування до виступів, яке йому закидають, не мало ніякого успіху. Щож до послів Левицького і Макарушки, то нинішня дискусія виказала, що УНДО не має нічого спільного з УВО. Закид про удержування станиць для пропаґанди проти Польщі, навіть якби був правдивий, не має в собі прямування до ділання насильного. Закид про давання Українській Військовій Орґанізації матеріяльної і моральної піддержки послуговується терміном, якого нема в карному законі. Промовець закінчив апелем до сойму, аби він ухвалив внесення Українського Клюбу.

По промовах послів Стипулковського (КН), Дура (Стр. Хл.) і ще раз справоздавця Екерта приступлено до голосування, при чому, згідно з внесками референта, відкинено більшістю голосів всі внесення опозиції. При голосуваннях над внесеннями про припинення судового поступовання проти пос. Савіцького і всіх трьох українських послів разом з послами ББ голосували й ендеки.

БЕРЕСТЯ.

В год. 12. вночі сойм приступив до справи Берестя серед величезного заінтересування. Перший промовляв референт пос. *Пасхальський* (ББ), а по нім пос. *Стронський* (НД), пос. д-р *Загайкевич* (Український Клюб), пос. *Павляк* (НПР), пос. *Черніцький* (Стр. Хл.), пос. *Недзялковський* (ППС), і пос. *Ян Пілсудський* (ББ). В год. 3.35 рано забрав слово премієр *Славек*, який виголосив довшу промову, з котрої виходить, що

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 29. СІЧНЯ 1931.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

По Йордані і по Женеві.

А що — не казав я, що і цим разом з Женеви нічого доброго для нас не вийде?

І не треба було бути великим пророком, щоб таке відгадати, бо кожний, хто хоч трохи знає цивільну судову процедуру, міг вимiркувати, що справа меншин так швидко не поладнається.

Подумайте: щойно внесли позов проти Польщі в справі меншин, щойно визначена т. зв. перша авдієнція перед ліґівським трибуналом, а ви вже й вироку хочете? Хіба настав би „контрамац", але знову тоді було припускати, щоб п. мівістр Залеський не записав того терміну у своєму терміварі і не приїхав на час.

Перша авдієнція призначена на полагоду передвступних формальностей, а опісля позваній стороні визначується речинець, щоби внесла „зажути" (по вченому відповідь на позов). Так і тепер сталося. Польща має внести відповідь. Кажуть, що до — мая. Опісля буде визначена розправа — коли, про це лиш високий суд знає. Відтак будуть допущені докази зі свідків, опісля свідки повмирають, а суд візве сторони, щоб подали „спосіб доручення", відтак буде кілька разів „спочивання" справи і т. д. а вирок прийде на ґрунт не зараз. Може в маю (май зелений, і всі, кому зелено в голові, богато на нього рахують). Коли в маю, то певно аж у тім. тоді, як наш календар так спізниться, що юліянський новий рік припадатиме на першого мая ґреґоріянського календаря.

В якім ґреґоріянськім році це станеться, не важко обрахувати.

Від 14. січня до 1 мая є 105 днів. Один день, то одно століття опізнення, значиться 105 століть або 10.500 років. До того треба додати 25 днів переступних років себто 105 × 25 = 2625 днів = 2625 століть і до того ще цифру 1931. Отже той бажаний нами рік на вирішення справи національних меншин припаде на ґреґоріянський рік 15.056.

Заложуся, що тоді комітет амбасадорів, усі Бріяни, Пуанкари і т. ін. визнають українців „штатсфеґіґ" і тоді вже не буде треба вводити в життя автономної конституції принятої соймом в р. 1922.

Але безперечно, що за той час стільки настане змін на світі, що біс батька не пізнає.

Вже тепер говорив у соймі п. міністр, що зараз після першої пацифікації в осені минулого року температура на русінськім термометрі льояльности пішла значно вгору. Те саме говорив і п. Міхал Бачиньскі: що рускі люд від пацифікації відітхнув.

Міркуючи по тім, можна надіятися, що після яких десяти пацифікацій уся Всходня Мапольська буде плавати в льояльности, як вареник в маслі. Колиж знову рускі люд після кожної пацифікації відітхне, то після десятої певне все те, що в собі мав — видихає.

Але мене цікавить льояльність. Дотепер була мода приймати на вивіску фірми „Провидіння" (Опачносьць) в формі ока вміщеного в трикутнику. Від тепер місце „Провидіння" заступить льояльність. Отже повстануть банки, аптеки, школи, фабрики і т. і. „Під льояльністю". Ну, ґаразд! Але як тут льояльність намалювати? Я жалую, що не вмію цієї штуки, але можу подати проєкт, може й найдеться який артист, що мою думку зафіксує на якій дошці фарбами.

Пригадую собі Фридерика II. (Великого) короля пруського. Він, коли попав у лихий гумор, то бив своїх ґенералів реґентенштоком (палицею) і кричав: **„Sol·ts mich lieben, Hunde"**. Отже в такий спосіб вчив їх льояльности супроти себе.

Отже уявляю собі льояльність так:

Стоїть молодиця зі здоровим ціпком піднесеним вгору, а перед нею навколішках мужичок з голою спиною. Ба! Але треба якесь гасло підписати, бо поза межами Всходньої Малопольщі ніхто не вгадає, що це таке. Між людьми завелися всякі гасла от напр.: „В єдности сила", „Свій до свого", „Пролетарі єднайтеся". А я під своїм проєктом написав би:

— Мусіш мнє кохаць, кабане, така твоя маць!

Ба! Але у нас в моді тепер утраквізм, отже побіч того треба підібрати якусь сентенцію із народньої нашої фільософії.

Не треба довго шукати. Вже маю її в збірнику народніх пісень. Ось вона.

„Била жінка мужика, пішла позивати.
Присудили мужикові жінку попрохати".

І коли вже увесь русінські нарід буде зпацифікований і зльоялізований, тоді начхать нам на Женеву. Цофаємо наш позов, ідемо на могорич і пємо на інтенцію:

„Кохаймисє!"

—o—

правлячий табор признається отверто до Береста і до всього того, що там ділося. Після того промовляв іще представник ХД пос. *Пулян* і референт. У голосуванні *більшістю 232 голосів ББ проти 150 всіх інших клюбів відкинено внесення опозиції*. Вислід голосування проголошено в год. 4.30 рано. Пос. Дібоя й інші посли лівиці стали підносити оклики обурення, за що кількох їх виключено з засідання. Клюб ППС на знак протесту покинув салю.

Після того сойм радив ще над законом про додаткові кредити. Наради закінчено щойно в 6. год. рано, а слідуюче засідання сойму назначено на нині (27. І.), год. 11. передполуднем.

ПРОТИ ПОШИРЮВАННЯ АЛЬКОГОЛІЗМУ.

Промова посла С. Кузика дня 23. січня 1931 р. в адміністраційній комісії в справі закону про обмеження продажі, подавання і споживання алькогольних напитків.

Висока Комісіє! Предложений Адміністраційній Комісії до розгляду і ухвалення проект закону про обмеження продажі та споживання алькогольних напитків має в дійсности на цілі не здержання широких народніх мас від уживання алькоголю, а навпаки поширення алькоголю серед населення. Він має на оці завдання чисто фіскальної натури, а саме збільшення доходу спіртового монополю. Це один з тих законів, які в останніх часах у такій великій скількости предложило нам до розгляду й ухвали Міністерство Скарбу, що таким чином, тобто наложенням тих податків хоче рятувати державний бюджет. Ось недавно розглядали ми умову про сірниковий монополь, дебатували про дороговий фонд, а в першому читанні перейшов законопроект про частинну зміну в оподаткуванні цукру, а все те має на цілі лягти великим тягарем на широкі народні маси, висмоктати з них якнайбільше доходу і таким чином полатати державний бюджет. Дехто, а також і шановний референт цієї справи, уважає предложений Радою Міністрів законопроект улекшенням боротьби з алькоголізмом, а цілковито не уважає його за закон, який мав би на цілі призвичаювати й улекшувати широким масам уживання алькоголю. Та вже само предложення законопроекту Міністерством Скарбу вказує на те, що він має перед собою тільки фіскальні цілі, а не є законом, який мав би краще реалізувати протиалькогольну акцію, як це твердить референт. Бо колиб була мова про саму реалізацію протиалькогольного закону з 1920 р., то ініціятива повиннаб вийти від Міністерства Внутрішніх Справ. Так не ошукуймо себе взаїмно, а загляньмо правді в очі і признаймо, що новеля предложена нам до протиалькогольного закону з 1920 р. має тільки фіскальні цілі. Та чи осягне вона свою ціль? На нашу думку дохід з розпиячування широких мас є тільки споводним доходом, бо фактично приносить він далеко більше шкоди ніж фінансової користи. Вправді можна буде осягнути кілька чи кільдесять міліонів більше доходу з державного монополю, але треба буде видавати ті самі міліони на будову й удержання домів для умово-хорих, бо число їх наслідком уживання алькоголю буде збільшуватися і держава буде змушена для них будувати санаторії та приюти, — буде також змушена побільшувати число арештів, бо наслідком уживання алькоголю, як це статистика цілого світу доказала, збільшується число проступків, а тимсамим треба для тих переступників збільшити число карних заведень і домів поправи.

Я не буду переповідати про шкідливе ділання алькоголю на людський організм, бо це вже доволі ясно представили мої передбесідники, я тільки вкажу тим людям, які вірять, що з поширювання алькоголю найдуть доходи для держави, що якраз навпаки алькоголізм спричинює серед населення нужду, а населення нуждарів не може дати державі доходу. Зате наслідком неуживання алькоголю зростає у населення фізична сила, зростає працездатність, зростає видайність праці, а через видайність праці суспільний дохід і дохід держави. Маю дві статистичні цифри про вплив алькоголізму на павперизацію населення з 1910 року, які ясно вказують, що алькоголізм спричинює зубожіння населення: а то багатої Бельгії і убогої Норвегії. І так: на 100.000 населення в Норвегії було в тому році 3.300 нуждарів, у багатім бельгійськім краю на 100.000 населення було 14.000 нуждарів. Одначе в Норвегії, убогому краю зуживано в тім часі алькоголю по 2,3 літри на особу, а в багатій Бельгії по 13 літрів на особу.

Референт заявляє, що аж тепер правительство буде перестерігати виконання того ухваленого протиалькогольного закону, що досі навіть державні чинники не могли перестерігати приписів закону з 1920 р., бо він мав такі недостачі, що годі було його виконувати. Твердить також, що щодо протиалькогольних плебісцитів, то хоч до них влада відносилася прихильно, то вони не могли бути реалізовані через те, що населення відносилося до цієї акції з недовірям. Референт видно зле поінформований про те прихильне співділання органів влади при виконуванні протиалькогольного плебісциту про нехіть українського населення до прогібіції. На українських землях влада старалася всіми способами саме недопускати до реалізування протиалькогольного закону з 1920 р. Про це можуть посвідчити численні наші інтерпеляції в попередньому соймі, які остали навіть без відповіді, про це може посвідчити зміст відповіді Мін. Внутр. Справ на одну інтерпеляцію в справі перешкод бережанського старости в протиалькогольній акції, який формально забороняв переводити протиалькогольні плебісцити. Бережанський староста скликав на день 7. листопада 1929 р. війтів повіту на сесію і заявив їм, що протиалькогольна акція по українських селах — це протидержавна акція і коли вони будуть нею займатися, то він переведе слідство проти начальників громад, а також поставить внесення усунути їх з уряду. Про цю подію повідомлено Український Клюб, який вніс у цій справі інтерпеляцію. На неї він дістав відповідь міністра внутр. справ, який акцептує становище бережанського старости, бо він вірить, що протиалькогольна акція серед українців не йде з їх внутрішнього переконання про шкідливість алькоголю, але поширюється як акція протидержавна, маючи на меті обнизити доходи державного скарбу. І от така гуманітарна праця наших протиалькогольних кружків одержала від органів влади назву мало не державної зради. Дуже часто так діється, що на всяку нашу працю серед українського народу влада дивиться як на акцію протидержавну і всіми силами старається її припинити. Розвій української кооперації, яка має не тільки господарське, але й високо-гуманітарне значіння, розвій українського українського протиалькогольного руху, який також має високо-гуманітарні цілі, влада спиняє, бо уважає їх за протидержавну роботу. От такато прихильність влади до реалізування закону з 1920 р.!

Референт, замість тішитися, що український протиалькогольний рух зростає, бож — як сказав на початку своєї промови — уважає алькоголізм за страшне нещастя населення, дивується, чому саме на українських землях той рух якнайкраще розвивається, тоді, коли цього явища не видно на землях польських. А дивуючись, приходить до заключення, що ненависть українців до польської держави спричинює поширення протиалькогольного руху. Твердимо, що протиалькогольний рух на українських землях зачався на кількадесять літ перед відновленням польської держави. Українське населення свідоме було, скільки шкоди приніс йому алькоголізм підчас його історичного розвою. Український нарід знав, що колись польська шляхта примушувала його купувати алькоголь і тим примушувала нарід деґенерувати себе. Український Клюб у галицькім соймі вів завзяту боротьбу проти істнування коршем і т. зв. пропінаційного управнення, а представники польської шляхти, які тоді засідали у великому числі в галицькому соймі, боронили т. зв. „святої коршми", як не знати яких своїх національних святощів. Тепер ви, панове, які піддержуєте оце предложення уряду, заміняєте ролю колишньої польської шляхти і виступаєте в обороні роспиячування мас сільського і міського робітництва і то в часах для них дуже тяжких, бо в часах господарської кризи.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 29. СІЧНЯ 1931.

Україна в чужих Енциклопедіях. 7)

7. Сучасна історія Галичини.

Для повноти інформацій, які йдуть про нас у весь англьо-саксонський світ (де Енциклопедія навіть у 24 томах за 120 долярів належить до обстановки інтеліґентної хати!) варт подати ще виімки із статті п. з. „Галичина". Є це стаття майже на повну сторінку.

Історія до 1848 р. — низка відомих дат і фактів, вірно освітлених. Послухаймо подій ближчих до нас:

„У 1848 р. австрійський уряд ішов проти революційного руху серед польської шляхти, єднуючи собі селян земельними реформами, а намісник Галичини, граф Стадіон, був перший, що піддержав русинів (Ruthenians) і зєднав собі їх піддержку проти поляків. За цим пішов бюрократичний режім, за якого поділено Галичину по точно етнографічній лінії, спочатку на три, відтак на дві адміністраційні округи; але польська шляхта піддержала мадярів в їхніх централізаційних змаганнях і після мадярського „Ausgleich" з 1867 р. Галичина завдяки зусиллям графа Голуховського дістала більше свободи, як якнебудь інша австрійська провінція. Маючи спеціяльного міністра для Галичини, поляки „де факто" користувалися повною автономією і мали супроти русинів вільну руку; вони звели Галичину до одноцільної країни, що мала офіціяльну польську мову. З вдячности за те, поляки стали головною опорою коншочасного австрійського уряду і грали велику ролю в австрійській політиці, а при цьому польська іредента в Галичині не була ніколи поважною небезпекою.

„Галичина була не тільки найбільшим австрійським краєм, але ще й придбала велике значіння, завдяки відкритим нафтовим теренам, які, що правда, були здебільша в жидівських руках, а краєвий бюджет на ці цілі пішов з австрійської скарбівні. Цей край мав також велике стратеґічне значіння і це було мабуть головною причиною, чому австрійський уряд не хотів послухати бажань німецьких націоналістів, щоби Галичині надати права незалежної автономічної країни. Український національний рух ішов пиняво вперед, зустрічаючи перепони і від поляків і від австрійців, а Росія також не хотіла його піддержувати, лякаючися національного пробудження на Україні. Зрештою, бракувало йому провідників і сам сам він був роздвоєний.

„Новославянський рух поклав у 1910 р. основи порозуміння між поляками і росіянами. Галицькі поляки переставали бути беззастережними оборонцями австрійського уряду, який із черги вертався до ідеї, щоби піддержати „льояльних" русинів; але цей короткий процес перервала війна 1914 р. Центральні держави були примушені забезпечити полякам ширші свободи і давати ще більші обіцянки і в 1918 р. Галичина мала вже в собі зародки повної окремішности від Австрії. В жовтні 1918 р. поляки вирікілися своєї приналежности до Австрії, домагаючися всієї Галичини для своєї нової держави. З другої боку русини, що теж дістали обіцянки ширших свобод після підписання Брест-Литовського договору, також домагалися права самоозначення і в листопаді утворили свій уряд у Львові під проводом д-ра Петрушевича (в оригіналі: Петрусевича), якого визнав австрійський уряд, що саме ліквідувався. Поляки заняли Львів (5. листопада), а руський уряд остаточно перенісся до Відня. Руські війська зєдналися з армією Петлюри; той останній ішов проти поляків і домагався Східної Галичини як частини Української Республики; — це домагання спершу признав, а відтак відкинув д-р Петрушевич. Війна тяглася аж до 1919 р. 8-го травня 1919 Найвища Рада признала Східну Галичину Польщі, а 24. червня признали Сх. Галичині право самоозначення, з тим, що уповноважнили поляків окупувати її. У грудні цьогож року Найвища Рада повідомила, що Східна Галичина матиме забезпечену на 25 літ автономію під протекторатом Польщі, а після цього часу Ліґа Націй вирішить справу її (Сх. Галичини) майбутности. Тимчасом Петлюра зрікся своїх претенсій до Галичини в заміну за визнання Польщею України; але його побили большовицькі війська, що вели з Польщею війну аж до риських договорів (12. жовтня 1920 і 18. березня 1921), які остаточно затвердили давніший галицький кордон. Українські уряди, яких було богато, були безсильні, бо не мали грошей і не могли між собою погодитися. Побачивши, що їхні поклики не находять відгомону, одні із них перейшли на бік Совітської Росії, що почала живу аґітацію у Східній Галичині, другі примирилися з Польщею, а інші покинули політичну діяльність. Польща і надалі гляділа на Сх. Галичину як на інтеґральну частину своєї власности і це домагання признала їй Рада Амбасадорів 14. березня 1923 р. В свому законодавстві про права меншин, Польща признала руському населенню обмежену форму автономії і жива аґітація проти її влади поволі зменшувалася".

(Продовження буде.)

—o—

Український протиалькогольний рух поширюється головним чином у станиславівськім воєвідстві і це має своє велике оправдання. У станиславівськім воєвідстві живе частина нашого гуцульського населення, яке через алькоголізм і венеричні недуги дегенерується. І обовязком українського гуманітарного Т-ва „Відродження" є ратувати ту частину нашого населення від загибелі. Ми поширювали протиалькогольний рух на тих землях і будемо поширювати на будуче, бо це є в інтересі нашого народу.

Вище предложений закон, як я згадав, має тільки фіскальні цілі, бо поширює скількість коршем, на 100 проц., а саме до числа 22.000. Крім того дозволяє на продавання алькоголю у залізничих буфетах, на залізницях, на ярмарках, словом зносить майже всі обмеження продажі алькоголю, які були в законі з 1920 р. Предложений закон поширює час продавання алькоголю, бо заборняє продавати тільки в неділі і свята від год. 6. до год. 2-ої попол. підчас коли закон з 1920 р. забороняв продажі алькоголю від суботи 3. год. попол. до 10. год. рано в понеділок.

Є ще численні інші недомагання закону, про які ми скажемо при спеціяльній дискусії над поодинокими параграфами закону, але з огляду на те, що цей закон майже безпощадно касує протиалькогольний закон з 1920 р., мусимо заявитися проти нього. Урядовий проєкт носить неслушно назву про обмеження продажі алькогольних напоїв, бо його треба булоб назвати радше законом про поширювання алькоголю серед населення, а тому, що ми є противниками алькоголізму, як нещастя людськости, то будемо голосувати в цілости проти урядового проекту.

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

Справу Чеховича зліквідовано.

Дня 27. січня в 5-ій год. рано, після берестейської дебати приступив сойм до полагоди додаткових бюджетів з 1927 і 1928 р. Пос. Римар (Кл. Нар.) у гострій промові торкнувся справи 8 мілїонів зол. з диспозиційного фонду, виданих бувш. мін. Чеховичем. Мін. Матушевський, відповідаючи опозиції, сказав, що кредити мають господарський і політичний характер. Закон про додаткові кредити прийняли.

Ратифікація умов.

Дня 27. січня в 11. год. передпол. явився марш. Світальський на през. трибуні. Посольські лавки були ще пусті. Щойно в год. 11.35 був комплет, потрібний для нарад. На цьому засіданні сойм ратифікував кілька умов із державами.

—o—

ЗЇЗД ВОЄВОДІВ.

У четвер 29. січня відбудеться у Варшаві зїзд воєводів, скликаний мін-ством внутрішніх справ. Зїзд займатиметься господарськими справами

—o—

МАРШ. ПІЛСУДСЬКИЙ СТРІНЕТЬСЯ З МУСОЛІНІМ І ПАПОЮ?

Варшавські часописи повідомляють, буцімто марш. Пілсудський, як вертатиметься з Мадейри, відвідає кілька европейських столиць Пілсудського запросив до себе еспанський король до Мадриду. Італійський часопис „Теверо" повідомляє нібито Пілсудський приїде у квітні в Італію та що там побуде довше. З інших джерел зачувати, що коли Пілсудський відвідає Італію, то задержиться довше в Капрі. З Мусолінім стрінувся би Пілсудський в Неаполі, а ревізитував би італійського диктатора в Римі. У ватиканських колах нібито сподіються, що Пілсудський буде на авдієнції і в папи.

—o—

ПРОЦЕС ЗА ВБИВСТВО В ЧЕНСТОХОВСЬКІЙ КАСІ ХОРИХ.

Небаром почнеться в Ченстохові процес за вбивство в тамошній Касі Хорих комісаря Каси Рейовського, інсп. Фурманчика та робітника Молди. Обвинувачені Жигм. Качик, Меч. Чаплінський за співучасть у вбивстві з убивником Костшевським. Костшевський, як відомо, на місці відібрав собі життя. Акт обвинувачення закидає Качикові та Чаплінському, що відпровадили Костшевського на місце та ждали на нього біля Каси, щоби з ним стрінутися після вбивства. Чаплінському закидають, що дав револьвер убивникові. Обвинуваченим грозить кара смерти.

—o—

ЛЯВАЛЬ УТВОРИВ УРЯД.

Ляваль утворив уряд у складі: премієр і міністр внутр. справ Ляваль, закордонні справи Бріян, військо Мажіно, освіта Рустан, хліборобство Тардіє.

ЯК ВИТАЛИ ҐАНДІЯ.

Коли Ґанді приїхав до Бомбаю, юрба індійців витала його окликами. Ґанді з почотом мусів кілька разів зупинятися, щоби приймати цвіти. Потім Ґанді казав людям із почоту, щоб ішли додому. Його послухали. Колиж Ґанді прийшов додому якогось індійського достойника, юрба облягла його та зростала безупину. Ґанді всміхнений взивав нарід, щоб вертався до праці. Потім прийняв провідників всеіндійського конгресу. Райтеровому кореспондентові сказав Ґанді, що не хоче говорити про положення, поки не порозумівся з товаришами та делеґатами на конференцію Круглого Стола, коли вернуться з Льондону. Зазначив, що бажане є, щоб усіх арештованих увільнили.

—o—

КОМУНІСТИЧНИЙ ПРОЦЕС.

У середу, 28. січня, перед львівським судом присяглих починається процес проти 18 львівських комуністів, обвинувачених у державній зраді. Тих комуністів арештували м. р., як хотіли уладити маніфестацію перед більшовицьким консулятом. Слідство ствердило, що вони утворили ячейки в дільницях Львова, де видавали летючки та розвозили їх по всьому краю. Розправу вестиме с. Ягодзінський. Розписали її на три дні.

АРЕШТУВАННЯ КОМУНІСТИЧНОГО СПЕЦА.

У Львові арештували д-ра Едв. Германа, сина дир. гімн. в Лодзі. Арештованому закидають, що був спеціялістом для економічних справ. Арештували його в звязку з ліквідуванням волинського КПЗУ. Д-ра Германа відіслали до Луцька.

—o—

ВЛОМ ДО КРАМНИЦІ ЧИТ. „ПРОСВІТИ".

До крамниці при читальні „Просвіти" в Шехині біля Медики (коло Перемишля) дісталися підкопом злодії та забрали богато краму, м. і. тютюн і папіроски та готівку. В украдених грошах є теж гроші управителя крамниці І. Чабана, 500 зол. Він продав бика та сховав ті гроші у крамниці, бо боявся, щоби злодії не вкрали йому їх дома.

—o—

Індія невдоволена.

Льондон. АТЕ. Бувший президент гіндуського конґресу Пател, який лежить хорий у лічниці, заявив, що гіндуський нарід невдоволений з висліду англійсько-гіндуської конференції та промови Мекдональда. Уступки Анґлії для Індії невистарчаючі і вони зневажають гідність гіндусів Анґлія і на далі зберегла свою руку над Індією в справах військових і фінансових. Далі Пател протестує проти екзекуцій в Шолапурі і проти арештувань гіндусів.

В справі зльокавтованих службовиків австро-угорської монархії.

(Стаття надіслана.)

Від часу розпаду Австрії, коли то влада почала змінюватися і переходила з рук до рук, не кожний був згідний зміняти вірність так легко, як це зміняється зужиту рукавичку. Тому багато одиниць воліло троха заждати, а по крайній мірі приняти посаду на чесних умовинах. Воно тимбільше було оправдане, що війна ще далеко не була скінчена, а через край наш переходили ріжні війська.

Польща заключила віденську та римську конвенцію, а на підставі цієї конвенції австроугорська монархія забезпечує емеритальне право для всіх своїх службовиків і урядовців, які або не могли або не хотіли дальше служити. Не буду тут робити висновків щодо слушности поступовання одиниць, які заняли вижидаюче становище і не буду апелювати до милосердя рішчинників, бо це не є згідне з повоєнними настроями народів. Скажу тільки, що невдоволених маємо нині далеко більше, ніж мали в самому розгарі війни. А до того пошанування законів у громадян колишніх упорядкованих держав є вже настільки закорінене, що не вгаває у нас питання: за що позбавляється всяких засобів до життя цілі тисячі б. службовиків і їх родини, коли не закидується їм ніякого злочину? Чому не виплачується їм емеритур?

Наші соймові і сенатські представники повинні в першій мірі подбати про те, щоби новелізація емеритального закону була вже проголошена в „Деннику Законів". Недостачі, спричинені фінансовою крізою, слідби покрити маленьким процентом, відтягненим від доволі високої платні нинішніх урядовців, які набувають хліб і інші споживчі продукти нині за безцін.

Один з багатьох.

НОВИНКИ

— **Звичайні Заг. Збори філії Т-ва Охорони Воєнних Могил у Станиславові** відбудуться в понеділок дня 2. лютого ц. р. в год. 1. попол. в салі Т-ва „Українська Бесіда" (вул. Голуховського 20). — **Виділ.**

— **Конфіската „Діла".** Вчорашнє (19) число „Діла" підпало конфіскаті за три місця з промови посла Михайла Галущинського і за цілий зміст промови д-ра Ст. Барана, поданий у відділі „Останні вісти". Це вже шеста з черги конфіската „Діла" в цьому році.

— **Вийшли на волю.** Дня 22. січня ц. р. по 4-місячнім перебуванні в бережанській тюрмі вийшли на волю отсі громадяни з Підгайців: д-р Гриць Фаріон, ветер. лікар, Іван Даньків, урядовець філії „Просвіти" та Гілярій Колодницький. Згаданим закидували організування УВО та підпали в підгаєцькому повіті.

— **Заклик до українського студентства.** Від українського львівського студентства дістали ми до опублікования такий заклик: „Взивається все українське студентство високих шкіл Львова, притримуючись постанов всестудентського віча, перевести одноденну голодівку в роковини боїв під Крутами, себто 30. січня ц. р. (пятниця), а заощаджені гроші жертвувати політичним вязням".

— **На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напоїв з нагоди Празника Різдва Христового** зложили в золотих отсі Вп. Громадяни(ки) з **Кракова:** по 5: о. Павло Хрущ, інж. Мих. Савчук, Лев Цибяк; по 3: Мих. Шарий, Теодор Семаківський, інж. Ярослав Мохнацький; по 2: Петро Демків, Петро Дудич, Осип Целевич, Ілля Дайдак, Мих. Гловяк, Іван Сквіртнянський (старший), Софрон Добрянський, Прокіп Мацелюк і Іван Федоляк. — Хто слідуючий?

— **Комунікат „Просвіти".** Виділи філій, читалень, а далі Вп. Збірщики „Дару Просвіті" зволять найдалі до дня 15. лютого ц. р. **переслати до Т-ва „Просвіта" всі збіркові листи без огляду на спосіб їх виповнення разом з призбираними жертвами.** Згаданий матеріял потрібний для виготовлення звідомлення для влади про вислід збірки в краю. Звертаємо увагу, що всі збіркові листи, які вислано в край, **мусять повернути до Т-ва „Просвіта".** — **Канцелярія Т-ва „Просвіта".**

— **Не зберігають прав рідної мови.** Пишуть нам: До повітового суду в Самборі ч. спр. М. II 65/31 вплинув позов: **Powód kand. adw. Eljasz Kuk w Samborze, pozwany ks. Jurij Hoszka, greck. kat. proboszcz i dziekan w Hordyni, o zapłatę 115 zł. — Українець позиває священика в польській мові, і то кандидат адвокатури, будучий провідник народу.**

— **Шкільний куратор Питляковський** покинув на днях Львів і перейшов на подібне становище у Варшаву. Одна польська газета пише йому на прощання, що все польське учительство і громадянство відчуло велику пільгу з його уступленням зі Львова. **А щож може сказати наше учительство і громадянство?** Адже загально відомо, що куратор Питляковський замкнув був абсольвентам семинарій греко-кат. обряду майже цілковито вступ до шкіл на підчиненій собі території, не згадуючи вже нічого про масові перекидання і звільнювання наших учителів, про замкнення трьох українських гімназій і т. д. і т. д.

— **Представник Союзу Народів у Львові.** До Львова приїхав представник секції гігієни при Союзі Народів, китаєць д-р мед. Тсфанг, Гуанг. Він замешкав у готелі Жоржа. Цей делеґат приїхав для дослідів інституцій гігієни в нашому краю і окрім Львова відвідає Перемишль, Яворів та Любачів, а відтак верне до Женеви.

— **Еміграція жінок до Франції.** З огляду на заснування інституцій опіки над чужинецькими жінками, які працюють у хліборобстві в департаментах Кальвадос і Ба-Рен та на поширення діяльности патронату в департаменті Об на департамент От-Марн, Еміграційний Уряд згодив-

ся на еміграцію жінок до полевих робіт у Франції до трьох згаданих департаментів, так, що тепер взагалі можуть жінки їхати на роботу до 15 департаментів у Франції. Ре...рація робітниць відбувається в Державнім ...яді посередництва праці (Львів, Еміграц...ий Дім, вул. Вишневецьких 4).

— **Львівська хроніка.** Бронисл... Петровський, 58-літний урядовець, замешкали... при вул. Кохановського 74, повісився насл...ом нервового розстрою. — У кіні „Пасаж" ... час авантюри Герлях Маріян пробив ножем ...анислава Гайдушка із вул. Софії 12. — Марі... Вренка із вул. Рапапорта ч. 21. із заздрости о...ила лице свого чоловіка соляним квасом і ...тікла невідомо куди.

— **Як було в Добровлянах?** Польська преса подає, що в Добровлянах, пов. Заліщики, 18 хлопців напало на польських во...ків прикордонної сторожі. Хлопці начебто ст...ляли до вояків, які боронились стріляниною. П...ля цього 8 парубків арештували і в них най...но револьвери. Так пише польська преса, а ...о воно було справді, може нас повідомлять ...аші дописувачі?

— **Цікаві розкопки під Сандомиром.** Недалеко Сандомира викопано цікав... памятки із камяної доби, а саме: останки кл...довища та печери, в якій жили люди. В печері ...береглась посуда й знаряддя зперед 2 тисяч л... до Христа. Археольоги ствердили на підста... цих розкопок, що в околицях Сандомира жили ...колись людоїди.

— **Божевільний вбив дозорц...**. В домі божевільних у Кохорові під Бидгощ...м, поліцай Пшибильський, той самий, що свого часу вбив власника фабрики в Гнезні Ворма ... свою наречену, тепер, перебуваючи в домі бо...евільних, вирвав з руки дозорця вязку ключів ...а так довго бив його по голові, аж цей доз...рець віддав Богу духа.

— **Безробіття в Бориславі.** Ще в листопаді мин. року одна копальня вос... в Бориславі припинила на 8 неділь свою робо... і 283 робітників утратило працю. Через фінан...ові труднощі цієї копальні не вдалось урухоми...и і всі ці робітники перебувають досі без хліб... праці. Причиною цього брак збуту продуктів ...цієї копальні.

— **Присуд кари смерти у В...льні.** Суд присяглих у Вильні засудив Боле...ава Колодзяна на кару смерти, а його товари...ів, Викторовича і Михайлавського на дос...ертну вязницю за вбивство в цілях рабункови... старушки Францішки Колодзянової, бабуні головного підсудного. Якщо підсудного не ...омилує президент, його повісять.

— **Витревала самовбивниця.** В австрійськім місті Гайнбургу 34-літна Ма...ія Кноберова їдучи поїздом скочила через вік...о, щоби раз покінчити життя, але впала на ...ягкий пісковий вал та і не поранилась. Другого дня вона знов пробувала розпрощатись з біл...м світом, тому лягла на шини поїзду, чекаючи, що колісся переїде її. Але машиніст побачи..., що на шинах лежить якась жінка, спинив п...їзд і казав жандармові відвезти вперту са...овбивницю додому. Дома чоловік Марії Кнобе... кілька днів пильно стеріг свою жінку, не пуск...в її саму ні на крок, але одної ночі, коли він з...снув, вона підрізала собі горло бритвою і пом...рла. Причиною ненависти до світа була нерво...ість.

— **Похорони Анни Павлової.** Передучора відбулись в Гаазі похорони великої танцюристки Анни Павлової. Похоронні молитви відправили католицькі і православні священики. Коли хор російських емігрантів заспівав „Вічная память", кілька учениць зі школи танків Павлової, зімліло. В хвилині, як ... домовину переносили до каплиці, інші учениці покійної, які горячо любили Павлову, кинулись на домовину, обіймали її, цілували і треба було силою відривати їх від труни. Павлова залишила великий маєток, з якого половину записала в завіщанні свому чоловікові, а половину призначила для балетної школи. Чоловік покійної перевезе її тлінні останки до Льондону.

— **Перші Загальні Збори Українського Т-ва Прихильників Мистецтва** відбудуться в четвер дня 29. січня 1931 р. в год. 6. вечором в салі Т-ва „Українська Бесіда" у Львові при вул. Рутовського 22/ I. пов. Проситься про численну участь.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Ходяча рекляма.

Один з членів нашої редакції змінився від якогось часу до непізнання. Десь перше, як їде бувало через кімнату, то аж камениця стогне, а тепер легенько, щей з вихилясом. Думали ми, що він прибив ґуми на запятки, але приглянулись — ні. До того й ціла постава змінилася. Плечі вирівнялися, блюзка на животі почала зовсім добре сходитися, ноги дістали лінію.

— Що воно таке? — роздумували ми. — Хібаж при творенні новинок можна так змінитися?..

— Може несподіваний гонорар так на нього вплинув?!

— А може жениться?!

— А може ходить на лещетарський курс?

Ріжні наші домисли ні до чого не довели, бо зміна була така велика, що її не зробить ні гонорар, ні любов, ні якийсь інший спорт.

Аж одного дня правда вилізла як тайна з Берестя.

Наш приятель, спочиваючи після якогось більшого новинкарського твору, рушив до вікна кроком... танґа.

— Ах! Я вже знаю! — крикнув урадовано Орест Ордан. — Він вчиться танців!

Ми тоді до нашого приятеля по вияснення. Чи справді, де, від коли і що..

— Вчуся на курсі танців пані Павченко і пана Витвицького! — признався нарешті.

Ми поґратулювали, заохотили, навіть просили дещо задемонструвати і справа на якийсь час затихла.

Але кілька днів пізніше вирнула знову.

Один з членів редакції почав її.

— Слухайте Чмелик, казала мені одна пані, що з вами неможливо танцювати. Не вмієте ні одного кроку, щораз стаєте їй на пальці і дуже шарпаєте.

Чмелик скривив легковажно уста.

— Що ви можете говорити про річі, про які не маєте зеленого поняття.

— Я не говорю цього від себе. Переказую що чув від пані.

— Знаю котра. Але річ мається так: вона ходила на інший курс, а я на інший. Танґо має двацять кроків. Я вчився десять перших, а вона десять других і тому ми не можемо погодитися.

Тому, що всі інші члени редакції скінчили свої хореоґрафічні студії на ґальопці, а на танґу не розуміємось, — вияснення Чмелика приняли ми без спротиву.

Минуло з того часу знов кілька, може кільканацять тижнів.

Наш приятель ходив на чимраз вищі курси і вже десь був близький танкового докторату. Рівночасно почав людям докучати танцями.

Спеціяльно мені.

— Напишіть що про курс танців.

— Не був ніколи, не бачив.

— Але я був і бачив.

— То пишіть.

— Мені не випадає, але вам..

— Щож напишу? Мусів би вас зачіпати, а воно якось не теє...

— Нічого, пишіть і за мене.

— Але чи це буде рекляма?! До того, скажіть будь ласка, написати ще-ще, але як скінчити?

Чмелик хвилинку подумав і вирішив:

— Закінчіть так, що курс пані Павченко і пана Витвицького вартий є уваги суспільности, коли там навіть мене навчили танцювати.

Справді, ліпшої реклями не можна було видумати.

Тому так і кінчу.

Галактіон Чіпка.

З театру.

Після відвідин нашого театру.

Напередодні відїзду зі Львова артисти „Театру ім. Тобілевича" мали до нас жаль. Писали ми про них занадто холодно, не входили в тяжкі умовини їхньої праці, не підбадьорили їх на прикру мандрівку. „Про мене особисто — казав один артист — можете писати, що заагодно, я звик до критики і не беру її собі до серця, але подумайте за весь театр, як ви йому шкодите." — „Я знаю, що наш театр — телефонувала одна артистка й аж чути було, як дріт ривавіє від сліз — ...но, ви самі знаєте який... але я... чому ви про мене?..."

Артисти безумовно прибільшують вагу критики. Критика реєструє здебільша враження невеличкого гуртка осіб. Ми (і маємо право гадати, що таксамо й інші) ходимо до нашого театру з того самого сентименту, що спонукує нас відвідувати наших добрих знайомих. Знаємо, що вони не є найкращі і якби ми почали переконувати інших, що вони мають усі прикмети, ніхто би нам не повірив.

Найтяжчий аргумент, який чули ми від представника нашого театру, такий: „Ви підриваєте нам опінію на провінції". Нелегко знати, чим живе наша інтеліґенція на провінції. А все-ж глибоко віримо, що вона любить поглянути на трупу рідних артистів охотніше, ніж ми у Львові. Коли раз я попав на тиждень до одного містечка і приїхала туди наша оперетка, я витримав усього 3 дні дома, дарма, що у Львові не ходжу на оперетку роками, а в Парижі на рік бачив її не більш, як один раз. Що тягло мене на цю виставу на претісній, бідненькій сцені, де замість 30 чи 150 осіб балету видко було дві пари худощавих ніг? Непереможна цікавість, як це все виглядає.

Вельмишановні та дорогі артисти! Ніяке кіно, радіо ані Райнгардт не можуть зробити вам конкуренції. Коли ми їдемо оглядати вас на сцені в ролях гетьманів, графів, ніжних чи зрадливих любків і любок, тоді крім дрібки звичайної театральної ілюзії шукаємо вдоволення в критиці; прирівнюємо те, чим ви є, з тим, чим хочете бути і чим бути можете або повинні. Ось один із найбільших секретів вашого успіху. Коли-ж схочете, щоби ми були вами тільки захоплені та ще й голосно, ви можете знудитися нам, а ми вам, немов 18-літня любов, любов ідеальна, бо безкритично сліпа та коротка.

м. р.

Лист до Редакції.

Прага, 20. XII. 1930.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Ласкаво прошу вмістити у Вашім шановнім часописі вижченаведений протокол Краєвого Суду в Празі, яким 6. XII. ц. р. закінчилася справа обвинувачення мною та М. Шаповалом авторів замітки „З життя української еміграції", вміщеної в „Ділі" 27. XII. 1929 р.

Коли бажаєте оплати за це вміщення, прошу вислати мені відповідний рахунок. — З правдивою пошаною: *Н. Григоріїв.*

ПРОТОКОЛ

про умову списану Краєвим карним судом в Празі, відд. VII., дня 6. листопада 1930. Голова в. р. з. с. д-р Кнауте, секретарка Седлецка.

Перед початком головної розправи прийшли приватний обвинуватель Никифор Григоріїв особисто, а за прив. обв. Микиту Шаповала д-р Віктор Штайн, конц. д-ра Рудольфа Рабля, адвоката в Празі, і обжаловані д-р Е. Камінський, інж. К. Сербин та д-р Фрищин зі своїм оборонцем д-ром Полеським, конц. д-ра Шуберта, адвоката в Празі, і заявили, що помирилися поза судом та жадають, щоби з ними було списано цю судову умову. Обвинувачені зобовязуються, що протягом одного місяця оголосять у часописі „Діло", що виходить у Львові, таким самим друком, яким була написана інкримінована стаття в ч. 287, з дня 27 грудня 1929, нижче наведену заяву, а колиб за цей час заява оголошена не була, що заплатять на покриття видатків оголошення цеї заяви, в іншому некомуністичному укр. часописі приватним обвинителям на руки їх правного заступника д-ра Рабля суму 300 к. ч. до 14 днів після подання приватними обвинителями рахунку під екзекуцією, та що протягом того самого часу так само під екзекуцією покриють приватним обвинителям на руки того-ж правного заступника видатки за правне заступництво умовлену суму 200 к. ч.

Заступник приватних обвинителів заявив, що вони заявою і даною цим сатисфакцією задоволені, а тому жалобу бере назад.

ЗАЯВА.

З доручення загальних зборів укр. еміґрації, що відбулися 27. листопада 1929, ми як члени президії, написали і оголосили в часописі „Діло", що виходить у Львові, в ч. 287 з 27. грудня 1929, статтю під назвою „З життя укр. еміґрації", в якій були відомости, котрими пп. Микита Шаповал і Никифор Григоріїв почували себе ображеними. Цим заявляємо, що не було нашою метою обвинувачувати пп. Шаповала і Григоріїва з будь якого неморального поступовання, яке могло би їх понизити чи поставити їх у зневагу публичної опінії, так само не з поступовання низького й нечесного чи з властивостей або переконань зневажливих.

Через це цілком відкликаємо всі ті відомости, котрими пп. Шаповал та Григоріїв почуваються ображеними.

Д-р Камінський Епифаній, д-р Фрищин, інж. К. Сербин Ф.

З судової салі.

УБИВ ЖІНКУ ЧИ НЕ ВБИВ?

Смертний присуд у Львові.

Вже другий день перед судом присяглих у Львові відбувається розправа проти 21 літнього селянина Федя Кота із Блищоводів у Жовківщині, якому закидають вбивство жінки. Обвинуваченний оженився дуже молодо і вже зараз по шлюбі жив із жінкою Параскою в незгоді та навіть часто бив її. Це довело до повного розриву в подружжі, а 30. травня за стайнею Федора Кота найдено дружину підсудного із головою простріленою револьверовою кулею.

Вона встигла ще сказати людям: „Чоловік мене вбив" і померла. Підсудний не признається до вини, але в нього найдено револьвер і кулі подібні до тієї, якою вбито його жінку.

Другого дня розправи прочитано акти лікарських оглядин трупа, якими стверджено, що жінка підсудного згинула від кулі, що розторощила їй череп. Відтак порівняно кулі, найдені біля трупа за стайнею із кулями, найденими при ревізії в підсудного. Оборонець д-р Аксер поставив внесок допустити нових свідків і знавців зброї на доказ, що ці порівнювані кулі не є одного калібру, а револьвери не одної фірми. Підсудний купив собі револьвер тому, що мав ворога Грицика, який грозив, що його убє і підсудний хотів боронитися, а не переховував револьвер на те, щоби вбити жінку. Трибунал відкинув усі внески як безпідставні.

ПРИСУД.

Після довгої наради судді присяглі 8 голосами потвердили вину підсудного і Федя Кота засуджено на кару смерти через повішення. Підсудний вислухав присуду спокійно. Оборона внесла касацію.

Дописи.

НОВОСАНДЕЧЧИНА. *(За що арештували селянина?).* В селі Мілік, новосандецького повіту, є молодий селянин, Василь Островський, який уміє читати і писати, що стало сіллю в очах граничного сторожа Анчаковського, а ще більше тому, що Островський мав кільканацять українських книжок і календарів, які полишили йому колись збігці з 6. армії Петлюри. Є це самі старі книжки і календарі популярно-наукового і театрального змісту. Злість свою виконав Анчаковський в часі виборів дня 16. XI. в цей спосіб, що впав до хати Островського, арештував його під замітом військового шпигунства і відставив враз з книжками й часописами до громадського арешту в Мушині. Там той бідняга в голоді і холоді (бо в арешті не палено) пересидів кілька днів, аж за стараниям о. Качмара, пароха зі Злоцького, прокуратор у Санчі казав його випустити на волю. Але все таки Островський до цеї пори є конфінований, ходить до поліції в Мушині 6 км. що-дня зголошуватись і книжок йому не звернено. Отже навіть граничні сторожі переводять у нас арештування і знущаються над бідним селянином. Можеб наші посли помогли цьому бідакові?

ГРИМАЛІВЩИНА. *(Напад „стшельців" на читальню „Просвіти" в Глібові).* В дні 7. січня 1931 р. вечором напали „стшельци" на дім читальні „Просвіти" в Глібові, де міститься також кооператива „Єдність", побивши колом присутнього там Миколу Слободяна та повибивавши всі вікна в читальні. Коли в дні 8. січня наші парубки колядували на „Рідну Школу" „стшельци" розігнали колядників. А за кілька днів над раном явилася в селі поліція з Грималова, постягала свідоміших хлопців з ліжка, покувала по двох як якихсь страшних злочинців, зловлених на горячім учинку та після передержання протягом одного дня на постерунку передала 1) Мирослава Ґрелива, 2) Івана Яськова сина Федька, 3) Павла Могиловського, 4) Дмитра Намаку, 5) Петра Кисіля і 6) Гринька Германа до суду, який їх залержав в арештах як підозрілих у злочині нападу з § 83 к. з. (вигаданий напад) на дім війта в Глібові, хоча рідний брат війта Юзеф Качая ствердив виразно, що ніякого нападу українців на дім війта, ані взагалі ніякого іншого нападу не було. В цей спосіб хотять відомі круги свій дійсний напад на українські установи і на колядників затушувати. Невинно очорнені наші хлопці сидять дальше в судових арештах, а правдиві виновники заворушень у Глібові сидять дома і насміхаються з українців. До чого це доведе? — *Глібівський.*

ЛЬВІВЩИНА. *(Коли прийде кінець сваволі в Лисиничах?).* Дня 13. січня 1931 р. в селі Лисиничах к. Львова мала засідання громадська рада в справі уложення бюджету. (Мимоходом згадаю, що в раді, після понобних виборів засідають самі поляки. При перших виборах українці здобули всі чотири кола, а через ріжні надужиття при других виборах поляки опанували аж три кола. Українці внесли протест, але безуспішно). По засіданні війт Ян Корняк запросив радних на „перекуску". Двох з тих угощених, секретар Юзеф Чаплінський і б. постерунковий Стефан Щепанський з III. комісаріяту у Львові, вертаючи, напали на склеп інваліда Теодора Кобрина і під погрозами зажадали пива. Безвладний інвалід від... скінчилося, якб... місцевий поляк... склепу, вчіпили... ломати паркан... читальню „Прос... Тимка Коповку... „Тшеба ґо замо... брата". Нападен... кликати людей, ... вікна в читальн... рано. Повідомлен... ці, але хоч йому ... ду, ніякий постер... цікавитися тою с... день. Такі бешкет... цифікації повтор... ють невинних люд... дають серед півно... яться, бо постеру... події, ніяк не реа... справа належить... бож тоді терпіти... Львова.

...вився і хто зна, якби було ...не був увійшов там один за. ...Коли оба згадані вийшли зі ...и також Семена Футя і почали ...ред хатою, а відтак пішли під ...ти" і напали на вартівника ...ри чому Щепанський кричав: ...овацьб, бо его син забіл мего ...і почав серед ночі кричати і ...тимчасом ті панки повибивали ...а самі втекли слідуючого дня ...про напад постерунок в Ялів... ...Лисинич лише пів години хо... ...нковий не прийшов, щоби за... ...авою. Прийшов аж на другий ...тих самих людців від часу па... ...ються досить часто. Побива... ...я, замикають до тюрми, напа... ..., а люди стероризовані бо... ...ок, повідомлюваний про такі ...є. Може вкінці ті, до кого ця ...зінтересуються тими подіями, ...аку сваволю тут, під носом

ПОС[...]ЕРТНІ ЗГАДКИ.

В Надвірній ... ...мер у 32-ім році життя по короткій та тяжк... недузі (запалення легенів) Микола Демянчук, ... Івана, б. підхор. УГА, член всіх українських ...льт.-освітніх товариств у тому місті та член ...громадської ради. Покійний відзначався непер...ічним розумом, хрустально чистим характером і великою відвагою та простолінійністю. Бу... сином середньо-заможних господарів. Укінчи... 6 гімн. кляс і з розвалом Австрії вступив у ...ряди УГА та брав участь в усіх її світлих та трагічних переживаннях по цей і той бік Збруча. По повороті домів осів на господарстві та бр... в активну участь у культ.-освітній роботі і ш...идко дався пізнати загалові як зразковий гром...дянин. За його гарні прикмети вибрало його громадянство — хоч був цілком молодий — членом гром. ради. Тут заблестів він як найкр...щий заступник міщанства, веднуючи собі загал...ьну пошану своїх і чужих. Похорони Покійного були величаві. Над могилою попрощав Пок...йного зворушливою бесідою Михайло Демя...чук. В. Й. П.!

Ціни наб[...]у у Львові.

„Маслосоюз" плат... кооперативам дня 27. січня 1931 року — масло екс...ортове і десерове пріма за кільо 4·10 зол; літра мол...ка 28–29 сот.; літра сметани 1·50 зол.; копа яєць 7·0... зол.

ОГОЛОШЕННЯ